

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtak in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, za pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge tvenavstrijake dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se pošilja do odpovedi. — Deležniki „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 v.

UREDNIŠTVO: Koroška cesta štev. 5.

Rokopisi se ne vračajo. Naznamkovana pisma se ne sprejemajo.

UPRAVNIŠTVO: Koroška cesta štev. 5.

Voprajema naročnino, inserate in reklamacije.

Za inserate se plačuje od enostopne petitivnosti za enkrat 15 v, za dvakrat 25 v, za trikrat 35 v. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede spoldne. — Nezaprte reklamacije so poštne proste.

Štev. 8.

V Mariboru, dne 23. februarja 1905.

Tečaj XXXIX.

Naš kmet.

Slovenske gorice, dne 17. febr.

Vsa društva ter razne stanovske zadruge pošiljajo ob tem času po raznih časnikih ugodna ali neugodna poročila o delavnosti pretečenega leta ter grajajo jedne ali druge nedostatke društva, kateri so jim bili ovira k boljšemu razvoju.

Bodi tedaj dovoljeno tudi meni, da pošljem v imenu stoterih stanovskih sotripinov iz Slovenskih gor. oziroma Slovenske Štajerske bilanco o stanu, iz katerega se rekrutirajo vsi drugi stanovi in društva na našem slovenskem Štajerskem.

Pač menda nikomur ne dela preglavice, da bi takoj ne uganil, da se te vrstice tičejo krušnega očeta vesoljnega človeštva, namreč kmetijskega stanu.

Poglejmo nekoliko površno nazaj v preteklo leto, na glavne dohodke kmetijskega stanu.

Travniki, kateri so takorekoč glavni dohodki našega Pesničarja, so bili ravno pred mnogo obetajočo senco košnja grozno preplavljeni z umazano vodo, otave se je vsled suše bore malo pridelalo, na njivah se ni toliko pridelalo, da bi se seme povrnilo, kaj še le delo in stroški, v vinogradih se v najboljših obdelanih bodisi v novih kakor v starih nasadih ni pridelalo skoraj nič. Kar se tiče sadonosnikov, je pač le redek posestnik, da bi

vsled letošnje slabe cene toliko skupil za sad, da bi vsaj polovico letnih stroškov pokrilo. Zato pač ni treba nikomur preroškega duha, da more vsakdo z mirno vestjo reči: Še nekaj let tako in splošen kmečki polom je neizogiben. Marsikdo se bo izgovarjal, da še ni tako hudo. Pa poglej, dragi, v letno knjigovodstvo, na številke dohodkov in stroškov, kjer pa še ne smeš računati ali zapisovati svojega dela, dela svoje žene in otrok. In to je račun stanu v Avstriji, kateri dela brezplačno od zore do mraka!

Pač se piše po raznih gospodarskih in velikobesednih političnih časnikih, kmetu se mora pomagati.

Ali poglejmo, kadar pa pride v državni ali v deželni zbornici do glasovanja za zvišanje davka radi brezmišelnega gospodarstva, tedaj obešajo vse ubogemu molčečemu kmetiču na hrbet.

Tu navedem samo jeden slučaj, kateri je huda toča za celo štajersko kmetijstvo.

Da kmetijstvo poleg visokih davkov vsled draginje in pomanjkanja blapcev in poljedelskih moči največ trpi, je pač obče znano. Zato nikakor ne prija ubogemu trpinu, ko se poti po letu ter mora biti s pokvarjenimi pridelki zadovoljen, ker jih vsled pomanjkanja delavcev ni mogel ob pravem času spraviti pod streho, ako vidi po deželnih in okrajnih cestah trumoma hoditi brezdelne, potikajoče takozvane popotne rokodelce. Zares, tem lju-

dem veljajo besede: „Ne sejajo in ne žanjejo itd.“

Za te ljudi je vsako leto, kakor sem izvedel od zanesljive strani, čez 200.000 K v deželnem proračunu, seveda na rovaš kmeta, v dokladah na zemljiški davek. To je vnebovpjijoča krivica ter pozivljamo na tem mestu naše kmetijske poslance, da zastavijo vse moči, da se ta krivična odredba odpravi. Ako že hočejo imeti preskrbovališča za te rokodelske popotnike, tedaj naj plačajo za nje tovarnarji ter drugi njihovi delodajalci sami. Ker od teh ljudi, kakor vem iz lastnega prepričanja, ne gre delat kmetu za nobeno plačilo. Slučajno potujoči kmečki delavec ali blavec pa itak ne dobi tamkaj prenočišča. To bodi tedaj, dragi stanovski tovariši, po vseh naših polshodih naša prva resolucija, da se nam odpravi ta krivica.

Potem pa še pridejo stotere druge pritožbe in zahteve, nikakor pa ne prošnje. Kajti zavedajmo se, kdo smo in da je od nas odvisna država in dežela in vse nižje in višje uradništvo.

Zaključimo vsi kakor jeden mož: Proč z vsemi krivicami za naš narod in stan, proč z vsemi predpravicami za druge stanove na rovaš kmeta! Dajte nam pravičnejši volilni red in stotisočerkokrat zahtevanih strokovnih šol, kajti še le takrat bo rešeno pereče kmetijskovprašanje! Kmet slovenjegoriški.

LISTEK.

Kako se je stric Brazda iz krčme „vozil“.

Iz češkega — Fr. L.

Lep poletni popoldan je. Solnce pripeka, žito na polju — zrelo za žetev — šumi in priklanja težke klase.

S polja se sliši hrstanje kos, njihov žvenket pri klepanji in brušenji, veselo govorjenje — a vmes tudi petje . . .

Vsepovsod, vse je marljivo.

Na Brazdovi njivi delata dve ženski. Gospodinja, mlada močna žena — poganja in muči se s koso, da ji pot lije iz lica. Skrbno polaga pokošeno žito na vzgor. Dekla je lepo veže in zлага. Kmetica zdaj pa zdaj dvigne razgreto glavo ter se ozira proti vasi. Včasih ji solza žalosti orosi oko — a zopet dela pridno dalje.

Med tem ko se Brazdova žena tako neusmiljeno trapi in muči na njivi, sedi stric Brazda v vaški krčmi in kadi. Pred seboj ima liter piva. Iz cvetečega obraza je poznati, da mu ta „sopar“ leze že v glavo in v lase.

Nič novega ni to pri njem!

Zadnja leta ni minul dan, da bi stric Brazda ne šel v krčmo, naj je bilo dela ali ne, kolikor ga hotelo, naj je dežilo ali bilo najkrajše vreme, — on je moral v krčmo. Brazdavka mu je privoščila malo piva, ko bi le prišel o pravem času domov.

Toda stric Brazda je nepoboljšljiv!

Ako je prišel v krčmo, vsedal in pritrdil se je tako, da se ni ganil do poznega večera nikamor — še-le takrat in vselej pošteno natrikan.

Tako tudi danes. Čas žetve je, vse marljivo dela, ljudem kaplja pot s čela curkoma — a stric Brazda sedi v krčmi in se lepo hladi z mrzlim — pivom. Koliko mu je že žena zgovorila in se pričkala ter kregala z njim — a vsaka beseda se je odbila kakor bob od stene.

„Poslušaj, ti grešnik stari, pijani — ne bode druge pomoči, kakor da te bom s kravo potegnila iz krčme. Saj si že na stol prirastel tam.“

„Mir mi daj in se ne huduj! Za svoje delo se skrbim!“

„O saj se skrbim! Ko bi se le ti tako za svoje, kakor jaz za svoje — bilo bi dobro!“

„Ali ne skrbim?“

„O da, skrbiš za svoj — liter samo! Moj Bog, zabožji človek, kaj le misliš?“

„Saj ni tako hudo, ne! Ali mi niti ne privoščiš malo zabave?“

„Kaj bi ne privoščila! Toda ti hočeš vedno le zabavo, vedno piti, za delo pa se ne brigaš!“

Slično sta se prepirala mnogokrat Brazdova dva.

Vedno je bilo zamanj! Striček je bil stari trmoglavež in je ostal pri svojem. Danes je sedel v krčmi že od poldneva. Ljudje so bili vsi na polju in delali, malo, da se niso pretrgali, a stric Brazda jih lepo gleda skozi okno iz krčme. Tudi ženo vidi, kako hiti z dekle na polje — a on se ne gane!

Brazdavka se vedno ozira, pride li vendar mož na njivo ali ne — a ni ga od nikoder.

Večer se je približal. Ljudje so počasi zapuščali delo na njivah. Tudi Brazdavka zadene koso na rame. „Pojdi Marjanka, greve domu! Ako je naš v krčmi, gorje mu!“

„Jaz grem staviti, da so!“

„Ne, to bočve drugače in bolje izpeljati! Zadosti sem se že zjezila nad njim! Kolikokrat sem mu že obljubila, da ga izvlečem s kravo iz te preklicane krčme! In danes mu to res storim!“

„Ali, mati, tega pač ne —“

„Videla bodeš, da to storim!“

Beda na Slov. Štajerju.

Govor poslanca J. Žičkar-ja v državnem zboru 1. febr. 1905.

Visoka zbornica! O bedi, katero trpijo spodnještajerske občine, se tekom zdajšnje razprave še ni govorilo v tej zbornici. Bodi mi torej dovoljeno, nekoliko besedi o tem govoriti.

V tej zadevi smo spodnještajerski poslanci meseca novembra pretečenega leta vložili nekatere predloge vsled vremenskih nim in sicer: 17. novembra 1904 predlog poslanca Žičkar in tovarišev glede nekaterih občin v sevniskem in kozjanskem okraju; 18. novembra 1904 predlog Robičev in tovarišev glede šentlenarškega, mariborskega in marenberskega okraja; 19. novembra 1904 predlog dr. Ploja in tovarišev glede na bedo v neki občini v ptuj-skem okraju.

Škoda je nastala večinoma vsled nenavadno hude toče, vsled dolgotrajnega deževja in povodnji. Pomanjkanje po imenovanih okrajih je že zdaj silno veliko. Došlo mi je mnogo prošelj in dopisov, v katerih se nujno prosi za podporo. V rokah imam tozadevne dopise gospoda župana trga Sevnice, gospoda župnika v Rajhenburgu, gospoda župnika v Koprivnici, gospoda župnika v Zabukovju, gospoda okrajnega zdravnika dr. Jankoviča v Kozjem in gospoda župnika v Sevnici.

Nasledek tega velikega pomanjkanja je ta, da se iz mnogih spodnještajerskih občin ljudstvo vedno bolj in bolj izseljuje. Tako je zapustilo celo majhno občino Veterik v kozjanskem okraju v nekaterih dnevih 38 oseb, katere si iščejo v tujini nov dom. Radi tega pa, ker toliko ljudi zapuša svojo domovino, primanjkuje doma ljudi za delo. Osebam pa, katere ostanejo v domači občini ter so za delo, se morajo dajati nenavadno visoka plačila; sicer se ne dobi dninarjev in družine. K temu prihaja še jedna okolščina, ki povzroča bedo: dolgovi, o katerih se je že večkrat govorilo tekom te obravnave in visoke obresti, ki se morajo plačati od izposojil.

Tu imam v rokah dovolitev za neko dražbo. Stroški, da se poravnajo osem procentne obresti od posojila za 300 K, znašajo 103 krone 87 vinarjev. Vsled teh razmer je stanje prebivalstva v imenovanih okrajih nezno. Zato se je prebivalstva po nekaterih okrajih, posebno v mnogih občinah brežiškega glavarstva, polastila neka strast po izseljevanju. Iz tega pa tudi sledi, da so prebivalci po teh tako hudo stiskanih občinah silno potrebni podpore. Visoka vlada naj pošlje štajerskemu cesarskemu namestniku večjo, prav zdatno svoto v podporo prizadetim. (Dalje prihodnjič.)

Ni se malo začudil stric Brazda, ko vidi zvečer pribajati svojo ženo — in stopiti v krčmo z veliko vrvo. Prijazno pozdravi žena vse sosedo, ki so se grede izmučeni iz polja nekoliko zastavili v krčmi.

„Kje pa je naš ta pridni gospodar?“

Striček, korajžen od piva, razprostre ji obe roki v objem ter kriči: „Pojdi, le pojdi sem, dobra moja ženka! — Si vendar enkrat prišla za menoj! Pojdi, privoščiti si ga!“

„Le pij ga ti! Saj si že itak kakor sod. Prevezala ti bom trebuh, da ne počiš!“

Medtem mu omotava hitro vrv okoli trebuha in naredi trden voz. Ceta krčma začudena opazuje kmetico — a ta se smehlja.

Striček se samo smeje ter se pusti prevezovati.

Kmetica vzame drugi konec in odide z njim iz krčme. Gostje so gledali skozi okno in malo, da se niso valjali od smeha po tleh. Pred krčmo je stala naprežena krava. Brazdovka priveže konec vrvi na brnovlek.

Striček, videč druge se smejati, obrne se na stolu proti durim. Vozel je imel ravno na trebuhu. V tem času se zasliši zunaj pred krčmo kmetičin krepak glas:

„Dijo!“ — vrv se napne — striček se zgane — in že ga vleče ven!

„Žišmarja — Katra — pusti me, pretrgaš me!“

„Dijo, dijo!“ glasilo se je zunaj.

Državni zbor.

Vojaški novinci.

Te dni se razpravlja v zbornici postava, da sme vlada poklicati k vojakom navadno število mladeničev. Skoraj cela zbornica bo v to privolila. Minister za deželno obrambo grof Welsersheimb je pri tej priliki dokazoval iz sedanje rusko-japonske vojske, da je za vsako državo najboljša, da je vedno pripravljena na boj. Ko bi bili Rusi ob začetku vojske dovolj oboroženi, ne bi Japonci proti njim tako zmagnosno napredovali. — Nekateri govorniki so predlagali, naj se glasovanje o dovolitvi vojaških novincev odloži za toliko časa, da se razmere na Ogerskem vredijo. Vsled novih volitev v ogrski državni zbor se hočejo Ogrji popolnoma ločiti od Avstrije, kar bi bilo v mnogem oziru za Avstrijo itak najboljša.

Zbornični predsednik grof Vetter odstopil.

V petek, 17. februarja je češki poslanec grof Sternberg ob razpravi zastran povračila 53 in pol milijona kron v državno blagajnico govoril o zadevah, ki niso v prav nobeni zvezi s to zadevo. Posebno je omenjal stvari, ki se tičejo naše cesarske hiše. Predsednik grof Vetter je dvakrat opominjal govornika, naj govori o zadevi, ki je na dnevnem redu. Ko ta opomin nič ne pomaga, izreče predsednik, da grof Sternberg ne sme dalje govoriti. Grof Sternberg se pa po opravljenem redu obrne na zbornico, ter vpraša poslanca, ali sme govoriti naprej. Velika večina zbornice se izreče za to, da naj grof Sternberg govori dalje. Se vè je grof Sternberg bil vesel, da je smel nadaljevati svoj govor. Vsled tega pa, ker je zbornica odločila proti predsedniku grofu Vetteru za poslanca Sternberga, se je čutil predsednik razžaljenega in je po podpredsedniku Kaiserju naznanil zbornici, da odstopi od svojega mesta kot zbornični predsednik. Načelniki vseh zborničnih klubov so se v torek, 22. februarja, posvetovali o tem, kdo naj se izvoli kot zbornični predsednik. Soglasno se je sklenilo, da se grof Vetter zopet izvoli za zborničnega predsednika. Ta volitev se je vršila v sredo, 23. februarja. Omeniti je treba, da grof Sternberg ne pripada k mladočehom, katere sovražijo, da je on mož jako čudnega vedenja. Zadnjič je očital časnikarjem, da so vsi podkupljeni. Ko ga nek dopisnik čeških „Narodni listi“ oistro prime radi te obdolžitve, ga je grof Sternberg v neki stranski sobani v zbornici mahnil po glavi. Radi tega toži oni časnikar grofa Sternberga in ga bo skoraj gotovo izročila zbornica pristojni sodnji.

Stric Brazda mora, hočeš, nočeš, stopiti na noge, in hoté ali nehoté delati korake! — Opira se sicer in brani se vsemi močmi — a nič ne pomaga.

Žena ga potegne s pomočjo krave iz krčme ter ga vleče domu. Ceta krčma je na nogah. Sosedje se smejejo, da jim silijo solze iz oči. In še-le na vasi je bilo veselja! Druhal otrok kriči za stričkom — ljudje tekajo iz koč rado vedni, kaj se godi zunaj.

In vsakdo, kdor vidi, kako se Brazda iz krčme „vozi“, malo da smeha ne počí.

Srečno pripelja ali bolje privleče kmetica strička domu. Bil je ves zmučen in zmeden.

Ta večer sta se sicer še enkrat skregala, a žena mu je takih naštela, da je pri vsem svetem obljubil, da ne pojde v krčmo nikdar več.

In res se je poboljšal!

Sprva ga je bilo sram iti, in pošiljal je dekle po pivo. Ščasoma si je upal spet iti sam, a vračal se je vedno o pravem času domu — a šel je le bolj redko. Med tednom ga v obče ni nihče več videl tam.

Pravi se navadno: dolgi lasje — kratka pamet! No, vsikdar to seveda ne velja. Brazdovka ima sicer dolge lase a še daljši razum — kajti kratka pamet bi tega ne izmislila in ne izvršila, kar je tako imenitno dosegla Brazdovka.

Politični ogled.

Zborovanje deželnih odborov. Dne 16. t. m. se je pričelo zborovanje deželnih odborov avstrijskih. Prišli so zastopniki vseh dež. odborov, izvzemši tržaškega. Namen posvetovanj je, da se uredi občinsko in deželno gospodarstvo ter da se občinskim in samostalnim deželnim oblastnjam odvzame del poslov v prenešenem delokrogu, ki so narasli vsled nedelavnosti državnega zbora.

Nov davek. V finančnem ministrstvu proučavajo sedaj, kakor se poroča z Dunaja, načrt davka na doto. Ta načrt utegne prinesiti državi mnogo milijonov, ako postane zakon. Dote do 3000 kron bi bile svobodne tega davka. Dota od 3000 do 5000 bi bila podvržena $\frac{1}{2}\%$ davku, ki bi narasel progresivno (napredovalno) do 4% pri doti nad 200.000 kron. Prejemnik dote bi bil obvezan prijaviti finančni oblastnji visokost dote v svrhu odmerjenja davka.

Ogrski kmetovalci. Ogrsko delno kmetijsko društvo imelo je začetkom preteklega meseca občni zbor. Avrelj grof Dessuoff je predlagal naj se sklene, da so kmetovalci proti temu, da bi se med Avstrijo in Ogrsko upeljala carina. Predsednik in drugi govorniki so odkrito priznavali, da je Avstrija najboljši odjemalec ogrskih kmetovalcev — t. j. največ ogrskih kmetijskih pridelkov proda se v Avstrijo — torej si morajo ogrski kmetovalci tega dobrega odjemalca obdržati. Franc Košut in njegovi pristaši so pa tak sklep preprečili, — ker hočejo, da je med nami carina. Franc Košut nam govori iz srca — tudi mi avstrijski kmetovalci zahtevamo gospodarsko ločitev — potem si bomo mogli vsaj malo oddahniti.

V kmetški (agrarni) stranki na Češkem ni prave edinosti. Sedanji vodja kmetške stranke poslanec Prašek je bolj treznega mišljenja in za to se ogiblje vsega, kar bi moglo žaliti katoliško čustvo kmetov in veleposestnikov. Toda v stranki uživa precejšen upliv tudi poslanec Kubr, ki se nagiba k liberalcem in socialdemokratom. Vsled tega je v stranki večkrat domači prepir. Sploh pa liberalna stranka v čeških kmetških organizacijah (združitvah) dela na to, da spravi med kmete samo načelni razpor in razdor. Glavna zahteva vsake prave kmetške stranke je, da se odpravi zemljiški davek. Liberalna stranka pa zahteva, naj se ta davek samo preustroji. Glede carine, ki igra v vsaki kmetški politiki veliko ulogo, so liberalni agrarci tudi na stališču, da se naj carina ne izrablja proti obrtnikom. Glavna zahteva liberalne stranke v češki kmetški stranki je, da se posestva ne smejo deliti! Gotovo je to važna zahteva, vendar da se liberalni agrarci upirajo drugim kmetškim zahtevam, napolnjuje mnoge z bojaznijo, da bo liberalna stranka v kmetški stranki igrala izdajalno ulogo!

Dopisi.

Zreče. (Občinske volitve.) Dne 7. svečana vršile so se občinske volitve. Izbrati je bilo za tri razrede skupaj 12 odbornikov, t. j. za vsaki razred po štiri. Nasprotniki našega ljudstva so v tretjem razredu poskusili volitveno srečo s pomočjo malih posestnikov, ki so obenem delavci pri tukajšnjem rudniku, potem z onimi pri parni žagi, in pa z dolžniki. Ti so bili komandirani na volišče. Izmed 153 opravičencev glasovalo je 81 davkoplačevalcev. Oni so izmed naših kandidatov privzeli dva; tako sta naša dva dobila 79, oziroma 72 glasov, druga dva naša pa 55 in 51 glasov, njihova dva sta ostala v manjšini z 29. in 24. glasovi. Omilovanja vredni so sicer dobrosrčni ljudje, ki se pa bojijo za svoj zaslužek ter so prisiljeni glasovati zoper svojo vest. Od druge strani pa vso hvalo zaslužijo samostalni volilci, ki svojo državljansko dolžnost opravljajo po vesti in pameti. V drugem razredu zbran je cvet gospodarjev, vsled tega je glasovanje šlo gladko in mirno. Izmed 35 opravičencev prišlo jih je 23; naši izvoljenci so